

Van: pers <pers@SCP.NL>

Verzonden: dinsdag 24 februari 2026 08:45

Aan: EK-postbus <postbus@eerstekamer.nl>

Onderwerp: SCP-reflectie op coalitieakkoord

You don't often get email from pers@scp.nl. [Learn why this is important](#)

Geachte leden van de Eerste Kamer,

Vandaag publiceert het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) de notitie *Een sociaal-maatschappelijke reflectie op het coalitieakkoord*. Hierbij ontvangt u deze publicatie.

In het coalitieakkoord *Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland* presenteren D66, VVD en CDA hun plannen voor de komende jaren. De daarin gemaakte keuzes hebben grote gevolgen voor burgers en samenleving: voor de kwaliteit van leven, voor de sociale samenhang en voor de relatie tussen burgers en overheid. Vanuit deze drie samenhangende perspectieven duidt het SCP de beleidsvoornemens.

Met deze reflectie beoogt het SCP het nieuwe kabinet handvatten te bieden voor de verdere beleidsuitwerking en -implementatie. Wij wijzen op enkele maatschappelijke aandachtspunten die relevant zijn bij de nadere uitwerking van het akkoord, in het bijzonder waar het gaat om uitvoerbaarheid, samenhang tussen maatregelen en het effect op verschillende groepen burgers.

We hopen dat deze reflectie kan dienen als handvat bij de verdere uitwerking van beleid.

De publicatie is ook beschikbaar via de volgende link: <https://www.scp.nl/publicaties-scp/2026/02/een-sociaal-maatschappelijke-reflectie-op-het-coalitieakkoord/een-sociaal-maatschappelijke-reflectie-op-het-coalitieakkoord>

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. Karen van Oudenhoven
Directeur Sociaal en Cultureel Planbureau

Drs. Charlotte van Hees
Adjunct-directeur Sociaal en Cultureel Planbureau

.....
Bezuidenhoutseweg 30 | 2594 AV Den Haag
Postbus 16164 | 2500 BD Den Haag

Website: www.scp.nl
LinkedIn: Sociaal en Cultureel Planbureau
Bluesky: @scponderzoek.bsky.social

Een sociaal-maatschappelijke reflectie op het coalitieakkoord

Samenvatting en aandachtspunten

Uit het akkoord spreekt de urgentie en wil om een aantal belangrijke uitdagingen aan te pakken, en tegelijkertijd de noodzaak om keuzes te maken om de welvaart en het welzijn te borgen voor huidige en toekomstige generaties. De coalitie geeft prioriteit aan veiligheid, wonen en de economie, en benoemt de consequenties van die keuze voor bijvoorbeeld de zorg en de sociale zekerheid. Er is oog voor de toekomst met forse investeringen en maatregelen om stijgende zorgkosten te dempen. De coalitie heeft stevige ambities om de sociale samenhang te versterken en zet in op gelijke behandeling en samenwerken.

Voor drie mogelijke consequenties van de plannen in het coalitieakkoord vragen we in het bijzonder aandacht:

- ➔ Er is weinig aandacht voor de gevolgen van het beleid voor ongelijkheden in de samenleving en groepen in een kwetsbare positie. Er zijn bijvoorbeeld risico's voor intensieve mantelzorgers, zorgbehoevenden en mensen met beperkte digitale vaardigheden.
- ➔ Er zijn hoge verwachtingen van buurtcohesie en lokale initiatieven wat betreft het oplossen en voorkomen van maatschappelijke problemen, maar de coalitie doet maar beperkte investeringen. Het is onzeker of de ambities op deze manier waargemaakt kunnen worden.
- ➔ Voor het burgersvertrouwen is het belangrijk om burgers zelf te betrekken bij beleid en om realistische plannen te presenteren. Beloftes die niet ingelost worden hollen namelijk het vertrouwen uit.

Introductie

Nederland staat voor serieuze uitdagingen, zeker ook in sociaal-maatschappelijk opzicht (Huijnk et al. 2025; SCP 2026). In het coalitieakkoord *Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland* (D66 et al. 2026) presenteren D66, VVD en CDA hun plannen voor de komende jaren. De keuzes en voorstellen in het akkoord hebben grote gevolgen voor mens en maatschappij: voor hoe het met de kwaliteit van leven van burgers gaat, voor het onderling samenleven en voor de relatie tussen burgers en overheid. Vanuit die drie blikrichtingen kijkt het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) naar de beleidsvoornemens. In deze reflectie geven we een duiding van het akkoord en benoemen we enkele onderwerpen die in de verdere uitwerking en bespreking ervan aandacht vragen.

- **Kwaliteit van leven**
- **Sociale samenhang**
- **De relatie tussen burgers en overheid**

Kwaliteit van leven

In akkoord meer oog voor de kwaliteit van leven in de toekomst

De coalitiepartijen kiezen explicieter dan voorheen voor plannen die gericht zijn op het versterken van de kwaliteit van leven in de toekomst. Hiermee wordt niet alleen gehoor gegeven aan adviezen van experts en kennisinstellingen, maar ook aan de zorgen die hierover leven onder burgers. De keuze voor (forse) investeringen in defensie en veiligheid, het realiseren van woningen, het versterken van de economie en het terugdraaien van eerdere bezuinigingen in het onderwijs, zullen een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven in de nabije of verdere toekomst.

Hoewel de voorgenomen investeringen positief bijdragen aan de kwaliteit van leven, vormen de daarmee gepaard gaande bezuinigingen en maatregelen om stijgende kosten te beperken ook risico's. Voorbeelden hiervan zijn het snijden in het zorgbudget en de sociale zekerheid en het verhogen van de AOW-leeftijd. Door die verhoging neemt het risico toe dat werk op latere leeftijd samengaat met gezondheidsproblemen en zorg voor anderen. Daarnaast zullen de versoering van de zorg en uitkeringen de hulp beperken die aan mensen geboden kan worden.

Onzeker of voorgestelde maatregelen de negatieve effecten van bezuinigingen kunnen opvangen

Om negatieve gevolgen van de bezuinigingen voor de kwaliteit van leven van mensen te voorkomen, worden in het akkoord een aantal ondervangende maatregelen voorgesteld. Op meerdere beleidsterreinen vertrekken de plannen vanuit de gedachte dat 'voorkomen beter is dan genezen' en dat preventie de toekomstige vraag naar voorzieningen en ondersteuning kan verminderen. Deze redenering zien we bijvoorbeeld terug in de ambitie de gezondste generatie ooit te worden en in de focus op een samenleving waarin we elkaar vaker helpen, wat de zorgvraag kan beperken. Deze ambitie om negatieve effecten van de aangekondigde maatregelen te verzachten is positief voor de kwaliteit van leven. Het realiseren van die ambitie is echter ook onzeker: het is bijvoorbeeld niet duidelijk of de preventieve maatregelen van de coalitiepartijen voldoende zijn om de door de vergrijzing stijgende vraag naar zorg substantieel te doen afnemen. Ook hebben de coalitiepartijen hoge verwachtingen van het idee dat een goed functionerende arbeidsmarkt tot een lager gebruik van de sociale zekerheid leidt. Net als het effect van preventieve gezondheidsmaatregelen is dit echter ongewis. Hoewel preventie op de lange termijn effectief kan zijn, biedt dat beperkt antwoord op problemen die zich in het hier en nu voordoen.

In meer algemene zin maakt het coalitieakkoord het 'meedoen' van mensen onderdeel van preventie. Een toename van het aantal mantelzorgers voorkomt formeel zorggebruik en een hoger aantal werkenden en lerenden voorkomt gebruik van de sociale zekerheid. De vraag is hoe de druk om meer mee te doen in het leven van mensen samenkomt en in hoeverre dit qua belasting en tijdsinvestering voor iedereen realistisch is. De oplossing wordt vooral gezocht in verlof, maar dat is bij bijvoorbeeld intensieve en/of langdurige mantelzorg niet voldoende (Hardus et al. 2025).

Risico's voor toenemende en blijvende ongelijkheid

In het akkoord is er oog voor steun aan een aantal groepen in kwetsbare situaties, zoals chronisch zieken, mensen in armoede en arbeidsmigranten. Dat is positief voor hun kwaliteit van leven. Er is echter weinig expliciete aandacht voor hoe andere plannen, zoals op het gebied van sociale zekerheid en zorg, uitwerken op deze en andere groepen in de samenleving. Hoewel er bijvoorbeeld oog is voor mensen met een zwaar beroep, blijven verdere verschillen in de gezonde levensverwachting tussen diverse groepen onbenoemd bij de verhoging van de AOW-leeftijd. Daarnaast is er – ondanks een ambitieuze digitaliseringsagenda – weinig oog voor verschillen in digitale vaardigheden. Een gebrek aan digitale vaardigheden belemmert bepaalde groepen bijvoorbeeld de toegang tot hulp.

Ook is er geen aandacht voor de sociaal-maatschappelijke gevolgen van klimaatverandering en het klimaatbeleid, waardoor toenemende ongelijkheid dreigt. Zo hebben mensen met minder geld ook minder gelegenheid zich te wapenen tegen een hogere energierekening, hittestress of overstromingsrisico's (De Kluizenaar et al. 2025). Daarnaast is er weinig oog voor de weerbaarheid van groepen in kwetsbare posities: hoe zorg je ervoor dat mensen met beperkte hulpbronnen niet disproportioneel slecht uit een crisis komen? Dit laatste zagen we bijvoorbeeld gebeuren ten tijde van de coronapandemie.

Maatregelen kunnen kwetsbare groepen bedoeld of onbedoeld onevenredig hard raken, of ertoe leiden dat nieuwe kwetsbare groepen ontstaan. Om dit te voorkomen is het belangrijk om bij nieuw beleid in kaart te brengen hoe maatregelen neerslaan bij verschillende groepen in de samenleving en plannen hierop aan te passen.

Risico op groeiende ongelijkheid bij vereenvoudiging van stelsels voor zorg en sociale zekerheid

Het vereenvoudigen van systemen is een terugkerende maatregel in het akkoord. Er is brede consensus dat de stelsels voor zorg en sociale zekerheid nu te ingewikkeld zijn. Daarom is het inderdaad belangrijk om de stap naar hulp eenvoudiger en toegankelijker te maken. Een vereenvoudiging van maatregelen heeft vaak ook tot gevolg dat de steun minder gericht is op de mensen die de hulp het meest nodig hebben en dat deze niet per definitie voor iedereen gelijk uitpakt. Zo houdt de coalitie vast aan de wijziging van de financiering van het kinderopvangstelsel. Het nieuwe stelsel is eenvoudiger doordat de overheidsbijdrage inkomensafhankelijk wordt en de betaling via de kinderopvanginstellingen loopt. De verwachting is echter dat de nettokosten voor werkende ouders in de lagere inkomensgroep zullen toenemen (Bolhaar et al. 2023). Wanneer het de ambitie is om kwetsbare groepen niet uit beeld te verliezen, is het ook bij stelselwijzigingen belangrijk om expliciete aandacht te hebben voor wat die betekenen voor kwetsbare groepen.

Sociale samenhang

Versterken van het samenleven door inclusieve toon en inzet op gelijke behandeling

Veel mensen ervaren discriminatie en groeiende tegenstellingen (SCP 2026). Uit het akkoord spreekt een visie op de Nederlandse samenleving gericht op samenwerken, overleg, elkaar helpen en het overbruggen van verschillen. De coalitie hecht bovendien veel belang aan gelijke behandeling en het bestrijden van discriminatie, zo blijkt uit het akkoord. Dat zijn belangrijke voorwaarden voor goed samenleven, sociaal vertrouwen en inclusie. Aan de orde komt het bestrijden van discriminatie op verschillende gronden en op verschillende terreinen, zoals op de arbeidsmarkt, bij stages, bij voetbalclubs en in het overheidsoptreden. Daarnaast zet de coalitie stappen naar een meer inclusieve samenleving, met aandacht voor het historisch besef rondom slavernij en het koloniaal verleden, passend onderwijs en passende zorg, de acceptatie en emancipatie van de lhbtqia+-gemeenschap en de veiligheid van vrouwen. Tevens hebben politici zelf ook een belangrijke verantwoordelijkheid: zij kunnen met hun woorden en toonzetting het publieke debat en daarmee ook de maatschappelijke verhoudingen beïnvloeden. Negatieve uitspraken van politici over bevolkingsgroepen kunnen discriminatie en racisme versterken; zo nemen online racisme en discriminatie toe na negatieve uitspraken van politici in de Tweede Kamer over bevolkingsgroepen (Staatscommissie tegen Racisme en Discriminatie 2026).

Vooral impliciete aandacht voor polarisatie en tegenstellingen

Door gescheiden leefwerelden komen mensen maar weinig in aanraking met andersdenkenden. Het bevorderen van contact buiten de eigen kring vormt geen expliciet doel in de voorgenomen maatregelen, maar verschillende plannen dragen hier wel aan bij. Dat geldt bijvoorbeeld voor plannen op het gebied van de brede brugklas, de uitvoering van het VN-verdrag Handicap, de spreidingswet en het eerder mogen werken van (kansrijke) asielzoekers. Bij de verdere uitwerking van bijvoorbeeld het woningmarktbeleid en investeringen in de sociale infrastructuur – denk aan buurtcentra, ontmoetingsplekken, scholen en bibliotheken – ligt een kans om expliciet in de overwegingen mee te nemen hoe contacten buiten de eigen kring – in buurten, scholen en andere gemeenschapsruimtes – kunnen worden bevorderd om de relatie tussen groepen te versterken. Er ligt ook een mogelijkheid om de relatie tussen groepen te versterken via de online leefwerelden. De coalitie heeft veel aandacht voor digitalisering, bijvoorbeeld als kans voor de economische groei en als risico voor het welzijn van jongeren en voor de veiligheid, maar weinig oog voor de kansen en risico's van digitalisering voor het samenleven. Zo spelen ook online haat en eenzijdige informatiestromen ('bubbels') een rol bij het verscherpen van de tegenstellingen tussen groepen mensen, en deze verdienen beleidsmatige aandacht (De Bakker et al. 2025).

Veel verwachtingen van lokale sociale samenhang, maar relatief weinig investeringen

De coalitie verwacht veel van buurtcohesie en lokale initiatieven wat betreft het oplossen en voorkomen van maatschappelijke problemen, bijvoorbeeld rondom zorg, veiligheid, leefbaarheid en welzijn. Zo willen de partijen inzetten op zorgzame buurten, waar ontmoetingen, de aanpak van eenzaamheid en de zorg voor elkaar centraal staan. Daarnaast zien ze een rol voor lokale gemeenschappen in tijden van mogelijke crises, zoals geopolitieke spanningen, digitale aanvallen en infectieziekten. De coalitie wil daarom de maatschappelijke weerbaarheid in crisistijd vergroten, bijvoorbeeld via buurtcrisisteam en het beschikbaar stellen van crisislocaties. De investeringen in de sociale infrastructuur – zoals via het gemeenschapsfonds, de versterkingen van buurten en wijken en de voortzetting van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid – bieden kansen om de lokale sociale samenhang te versterken.

De investeringen zijn echter bescheiden ten opzichte van de hoge ambities, zeker in het licht van de toch al moeilijke financiële positie van gemeenten. Ook kunnen de toegenomen externe dreigingen de sociale samenhang onder druk zetten, evenals de persoonlijke onzekerheden die een deel van de mensen zal gaan ervaren door de inperking van de sociale zekerheid.

De relatie tussen burgers en overheid

Politiek vertrouwen kan verbeteren door meer betrouwbaarheid en samenwerking

Het vertrouwen van Nederlanders in de politiek is laag. Politiek vertrouwen is nauw verbonden met betrouwbaarheid. Een overheid die vertrouwen wekt is een overheid die weet wat er leeft in de samenleving, burgers gelijk behandelt, actief bruggen slaat naar groepen die zich minder gehoord voelen, rechtvaardig handelt en problemen oplost.

De coalitie is responsief door een aantal problemen aan te willen pakken die burgers belangrijk vinden, bijvoorbeeld op het gebied van wonen, migratie, en het functioneren van de politiek zelf. Tegelijkertijd worden er maatregelen genomen die minder in lijn zijn met de wensen van een groot deel van de burgers, zoals bezuinigingen in de zorg en de sociale zekerheid. Veel mensen begrijpen dat er keuzes moeten worden gemaakt en dat voor- en nadelen moeten worden afgewogen (Geurkink et al. 2026). Juist dan is het belangrijk om ervoor te zorgen dat dat op een responsieve en rechtvaardige manier gebeurt, waarbij inzichtelijk is welke belangen tegen elkaar worden afgewogen, en dat keuzes worden toegelicht. Wanneer de coalitie dit goed doet, versterkt dat het draagvlak onder burgers, een belangrijk criterium voor het vertrouwen dat zij hebben in de politiek.

Daarnaast is een succesvolle samenwerking tussen de politieke partijen een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van voortgang op de grote maatschappelijke vraagstukken. Het uiteindelijke vertrouwen van burgers zal afhangen van het vermogen van partijen om met elkaar compromissen te sluiten en een gezamenlijke koers uit te zetten voor de aanpak van de uitdagingen waar we voor staan.

Het akkoord vraagt veel van burgers, maar heeft weinig aandacht voor hun directe invloed op beleid

De responsiviteit van de overheid wordt verhoogd door de ambitie om plannen in nauwe samenwerking met de samenleving uit te werken. Dat is in zichzelf positief voor het (indirect) versterken van de binding met burgers. Deze uitgestoken hand gaat voornamelijk naar andere politieke partijen en maatschappelijke organisaties. Het is echter ook van belang om deze hand direct naar burgers uit te steken. De politiek vraagt op veel terreinen veel van mensen (meer zelf doen, meer samen doen, meer belasting betalen), maar het coalitieakkoord zegt weinig over hoe mensen meer grip en invloed kunnen hebben op collectieve beslissingen, zoals via burgerparticipatie. Het direct meepraten of meebeslissen van burgers wordt niet benoemd, terwijl het – mits goed uitgevoerd (De Koning et al. 2023) – een kansrijke manier is om responsief beleid te maken, bijvoorbeeld op het vlak van klimaatbeleid.

Alleen haalbare maatregelen die problemen oplossen versterken het vertrouwen in de overheid

Dat de coalitie grote en slepende dossiers op wil lossen kan goed zijn voor het vertrouwen in de overheid. Het is hierbij van belang dat de oplossingen realistisch zijn: grote beloftes die niet worden ingelost versterken het vertrouwen in de overheid niet. Zoals hiervoor beschreven bestaat bijvoorbeeld het risico dat maatregelen om het gebruik van zorg en sociale zekerheid te verminderen niet gaan opleveren wat ervan verwacht wordt, terwijl de bezuinigingen op de zorg en sociale zekerheid al wel gerealiseerd zijn.

Grip op (arbeids)migratie vooralsnog niet reëel

Ook staan er in het coalitieakkoord grote ambities om het aantal asielzoekers te verminderen, onder andere via de invoering van de asielnoodmaatregelenwet, de invoering van het tweestatusstelsel en het Europees asiel- en migratiepact. De vraag is in hoeverre deze maatregelen de instroom op korte termijn zullen doen dalen. Voor arbeidsmigratie – de in omvang grootste vorm van migratie – wil het kabinet vooral sturen op migranten ‘die we écht nodig hebben’. Er komt beleid om ‘geschoolde krachten’ tot Nederland toe te laten, maar onduidelijk is welk beleid gevoerd gaat worden om de omvang van laagbetaalde arbeidsmigratie te beïnvloeden. Sturing van deze laatste vorm van arbeidsmigratie zal overwegend moeten gaan via arbeidsmarkt- en economisch structuurbeleid. Dit vergt een visie op de toekomstige economische, ruimtelijke en sociale ontwikkeling van Nederland en wat hiervan de gevolgen zijn voor de omvang en samenstelling van de arbeidsmigratie (SDO2050 2024). Omdat in het coalitieakkoord een dergelijke analyse ontbreekt, is het vooralsnog niet reëel om te veronderstellen dat hiermee grip op de omvang en samenstelling van de arbeidsmigratie zal worden gerealiseerd. Het gaat hier om beleid dat in lijn is met wat veel burgers willen. Wanneer resultaten vervolgens uitblijven, zal dat het vertrouwen in de overheid schaden.

Rechtsstatelijk bewustzijn versterken gaat verder dan ‘democratisch ethos’

De coalitie neemt verschillende maatregelen om de rechtsstaat te versterken. Dit is wenselijk en nodig, omdat we de afgelopen jaren gezien hebben dat de rechtsstaat kwetsbaar is en dat de steun ervoor minder vanzelfsprekend is dan we in Nederland lange tijd dachten. Naast maatregelen om de rechtsstaat zelf te versterken, wil de coalitie het ‘democratisch ethos’ onder de bevolking verbeteren. In het akkoord wordt bijvoorbeeld burgerschapsonderwijs genoemd als een van de manieren om dat te doen. Dat is een logische eerste stap, maar het is waarschijnlijk niet genoeg. Uit onderzoek blijkt dat rechtsstatelijke principes weliswaar breed onderschreven worden, maar dat het bewustzijn over wat dat inhoudt laag is (Van Noije en Den Ridder 2024). Nederlanders zijn doordrongen van het belang van vrije verkiezingen en van meerderheidsbesluitvorming. Het zijn juist rechtsstatelijke principes als macht en tegenmacht, gelijke behandeling en het belang van minderheidsrechten waarover mensen minder weten en waarover minder overeenstemming bestaat. Het is goed om ook andere mogelijkheden te verkennen om het rechtsstatelijk bewustzijn te vergroten, bijvoorbeeld door te kijken naar de voorbeeldfunctie die politici en bestuurders hebben en naar de mate waarin rechtsstatelijke principes geborgd zijn in de interactie van instituties met burgers.

Bewaak onderlinge samenhang ondanks verkokerde beleidsdomeinen en minderheidsstatus van het kabinet

Het is een risico dat elk voorstel in de politieke en maatschappelijke discussies en onderhandelingen als afzonderlijke casus wordt gezien. In het leven van mensen zijn echter geen scherpe scheidslijnen tussen beleidsdomeinen. De positieve en negatieve gevolgen van elke beleidskeuze komen uiteindelijk samen in het leven van mensen. Het is juist daarom van belang om de afweging tussen verschillende beleidsterreinen en de gevolgen voor verschillende groepen in de samenleving goed op het netvlies te houden. Zo kan de zorgsector de opgave om de kwaliteit van leven van mensen in kwetsbare posities te borgen niet alleen aan. Integraal beleid over de grenzen van zorg, wonen, participatie en welzijn heen is noodzakelijk.

Hierin ligt een belangrijke taak voor de politici en de ministeries. De minderheidsstatus van het kabinet en de onrustige geopolitieke situatie vragen meer dan voorheen om politieke wendbaarheid. Bijsturing van plannen gedurende de looptijd van het kabinet zal gebruikelijker zijn dan eerder. Het blijvend bewaken van de onderlinge samenhang tussen beleidsterreinen wordt daarmee niet alleen uitdagender, maar ook nog relevanter.

Literatuur

- Bakker, E. de, L. van Kampen en R. van Belkom (2025). Digitaal vervlochten maar ook verbonden. De toekomst van sociale cohesie in het licht van digitalisering, ongelijkheden en individualisering. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Bolhaar, J., F. Bucx, E. Jongen, A. Roeters en M. Vlieg (2023). Herziening financieringsstelsel kinderopvang. Maatschappelijke effecten van het voorgenomen kabinetsplan. Den Haag: Centraal Planbureau/ Sociaal en Cultureel Planbureau.
- D66/VVD/CDA (2026). Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland. Coalitieakkoord 2026-2030. Den Haag: Rijksoverheid.
- Geurkink, B., S. Tunderman, L. van 't Hul, J. Boelhouwer en E. Miltenburg (2026). Burgerperspectieven 2026¹. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Hardus, S., F. de Koning, A. van den Broek, W. Portegijs, A.L. Schotel, A. Hendriks, A. Kuschel, K. Muiderman, G. ten Berge en S. Tunderman (2025). Meedoen in 2050. Leren van wensen voor de toekomst. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Huijnk, W., R. Willems, D. Verbeek-Oudijk en A. van den Broek (2025). Kwesties voor het kiezen. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kluizenaar, Y. de, G. ten Berge en J. Iedema (2025). Klimaat en Samenleving – Burgerperspectieven. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Koning, F. de, J. den Ridder, S. Peeters, W. Blijleven en Y. de Kluizenaar (2023). SCP-reflectie op het organiseren van burgerfora: Vier aandachtspunten vanuit het burgerperspectief. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Noije, L. van en J. den Ridder (2024). Burgers over democratie en rechtsstaat. Kennisnotitie voor de Staatscommissie Rechtsstaat. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SCP (2026). Sociale en culturele ontwikkelingen 2026. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SDO2050 (2024). Gematigde groei. Den Haag: Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050.
- Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme (2026). Voortgangsrapportage – Tussen Kamer, krant en sociale media. Den Haag: Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme.

Sociaal en Cultureel Planbureau

Postbus 16164
2500 BD Den Haag

www.scp.nl
info@scp.nl

Auteurs: 5.1.2.e en 5.1.2.e

Via onze website kunt u zich kosteloos abonneren op een elektronische
attendering bij het verschijnen van nieuwe uitgaven.